

TEZAUŢĂ LITURGICĂ
23 NOIEMBRIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. IERARH
GRIGORIE,
EPISCOPUL
ACRAGANDEI
SICILIEI

BELGRAD, 1977

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

23. НОВЕМБАР

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

АМФИЛОХИЈА, епископа Иконијског

СВЕТИ Амфилохије, земљак, друг и пријатељ светог Василија Великог, Григорија Богослова и других великих светитеља из четвртог столећа, родио се у Кесарији Кападокијској. Отац му се такође звао Амфилохије и беше рођени брат блажене Ноне,^[1] мајке светог Григорија Богослова. Беше то човек великога ума и веома образован; притом врло добре душе, побожан и красноречив он беше од велике помоћи сродницима и њихов наставник у многеме. Бринући се о својој деци, он им даде дивно образовање и васпита их у духу хришћанске вере и побожности. Његов млађи син Амфилохије, поставши пунолетан, беше најпреритор и адвокат. Али, пошто још у раној младости беше заволео Бога више свега, он по савету светог Григорија Богослова остави метеж светски и сујету и повуче се у пустињу, у једну пештеру, где стаде водити монашки, строго подвижнички живот, усрдно служећи само

јединоме Богу. Ту он провођаше време у молитви, читању Светога Писма и посту. Тако он у свештеним подвизима самоумртвљења и себеобестрашћења проживе четрдесет година. Тада га Господ изведе на други подвиг: подвиг архијерејског служења Цркви.

Када умре епископ Иконијске цркве звани Јован,^[2] ангео Господњи јави се Амфилохију ноћу и рече му: „Амфилохије, иди у град, и паси духовне овце“. – Али Амфилохије не хте. Наредне ноћи опет му се јави ангео Господњи и рече му: „Иди у град, Амфилохије, и паси овце које ти Бог уручује“. – Но Амфилохије ни овога пута не послуша ангела, јер сматраше да је ово јављење прелест од злог духа, и говораше у себи: „зна се и Сатана претварати понекад у ангела светла“. – Међутим треће ноћи ангео, дошавши к њему, позва га: Амфилохије, устани с постеље! – Уставши брзо, Амфилохије мало уплашен рече: Ако си ангео Божји, онда станимо оба на молитву. – И приклонивши главу Амфилохије поче певати: „Свет је, Свет, Свет Господ Саваот, пуно је небо и земља славе Његове“ ...; но и ангео певаше с њим заједно. Затим га ангео узе за десну руку и поведе у цркву која се налазила недалеко; и пред њима се врата црквена сама отворише. Када они уђоше унутра, Амфилохије угледа велику светлост и мноштво људи у белим

одеждама, који га узеше, приведоше олтару и дадоше му у руке Свето Еванђеље, говорећи: „Господ с тобом!“ А један од њих, изгледа, најстарији, громко узвикну: „Помолимо се сви!“ Затим поче говорити: „Света благодат поставља брата нашег Амфилохија за епископа града Иконије. Помолимо се сви за њега, да благодат Божија буде на њему“.

После молитве сви се опростише с Амфилохијем, и постадоше невидљиви. А Амфилохије стајаше сам, чудећи се изванредном виђењу и свом необичном посвећењу за епископа, и мољаше се Богу предајући себе светој вољи Његовој. Чим пак поче свитати, Амфилохије изађе из цркве и крену у своју пештеру. И где, на путу га среташе седам епископа који се беху из околних градова сабрали у Иконији ради избора и постављења епископа томе граду. Њима беше наређено од Бога да пронађу црноризца Амфилохија. Стога, изишавши из Иконије, они свуда тражаху тог блаженог оца, и сусревши га најзад на путу они га упиташе: Јеси ли ти Амфилохије? Кажи нам истину, јер је свака лаж од нечастивога. – Он им смерно одговори: Ја сам грешни Амфилохије. – Они га онда чесно поведоше у цркву да га хиротонишу, али им он рече: Пошто је Богу угодно било да вам укаже да мене недостојног и грешног изаберете за епископа, онда не треба и

надаље крити и прећутати чудесна дела Његова, него смо неизоставно дужни објавити их и за све одати хвалу Богу.

И свети Амфилохије им исприча све од почетка, како он прошле ноћи би од ангела посвећен за епископа. Чувши то, епископи се веома удивише и узнеше благодарност Богу за такво чудесно посвећење Амфилохија, и не усудише се да га поново посвећују, него му се са страхом и поштовањем поклонише и с љубављу га целиваше, па га на архијерејски престо посадише за царовања Валентинијана и Валента.[3]

Свети Амфилохије много година пасијаше стадо Христово, јер се живот његов продужи све до царовања Теодосија Великог и његових синова. Као учитељ православне вере он се бораше против Аријеве јереси,[4] претрпе многа гоњења и муке од јеретика, бејаше саподвижник светих Отаца у борби против богохулства Евномијева, и на Другом Васељенском Сабору много војеваше против духоборца Македонија[5] и присталица јереси Аријеве. Због такве ревности за веру и због високо врлинског живота свог свети Амфилохије беше слављен свуда и беше вољен од светих Отаца, нарочито од светог Василија Великог и светог Григорија Богослова, који га сматраху за свога присног пријатеља и беху с

њим у преписци.

За царовања благочестивог цара Теодосија Великог[6] свети Амфилохије оде к цару и моли га да у свима градовима забрани молитвене скупове аријанаца. Али цар не хте то учинити, да не би у очима народа испао насилник. Тада свети Амфилохије отиде из дворца потиштен. Међутим, после неколико дана он опет дође у цареву палату, и као мудрац учини ствар достојну сећања: поклони се цару који сеђаше на престолу указујући му дужно поштовање, а на сина његовог Аркадија који недавно беше постао сацар оцу и сеђаше крај оца он и не погледа, нити му одаде дужно поштовање. Цар Теодосије помисли да се Амфилохије заборавио и нареди му да и Аркадију укаже дужно поштовање.

„Доста је, јер је указано дужно поштовање цару“, одговори Амфилохије. – То силно разгневи цара Теодосија, и он, не дозвољавајући непоштовање према своме сину, нареди да блаженог Амфилохија с поругом истерају из дворца. Тада свети Амфилохије рече цару: Видиш ли, царе, како ти не подносиш непоштовање према твом сину и како се гњевиш на мене? Тако и Бог Отац не подноси непоштовање према Сину Свом, и одвраћа се и ненавиди оне који хуле на Сина Његова и гњеви се на оне који се друже са следбеницима проклете јереси њихове.

Тада би јасно цару зашто свети Амфилохије не указа дужно поштовање сину његовом, еда би на тај начин показао да Богу Сину припада подједнако поштовање са Оцем. Задивљен мудрошћу светог Амфилохија, цар устаде са престола, преклони се светитељу и замоли опроштај од њега. И одмах цар Теодосије разасла по целој царевини наређење: да се из свих градова протерају сви аријанци, па макар силом и претњом. Тако свети Амфилохије очисти Цркву Христову од јеретика.

Око тог времена продре у Ликаонску област јерес месалијана.[7]

Свети Амфилохије ревносно брањаше Цркву своју и од ове заразе. Он изобличаваше јеретике и лично, и силом своје богомудре речи; а после тога учествовао је на сабору Сидском у Памфилији,[8] где та јерес би осуђена. У то време свети Амфилохије достиже тако савршенство, да је молитвама својим исцељивао болне.

Достигавши дубоку старост, свети Амфилохије с миром се упокоји у Господу.[9]

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ГРИГОРИЈА,
епископа Акрагантијског**

СВЕТИ Григорије родио се на острву Сицилији[10] у селу. Преторији, близу града Акраганта,[11] од побожних и добродетељних родитеља: Харитона и Теодотије. Родитељи његови беху људи веома богати али и веома милостиви и чињаху велика добротинства свима сиромасима. А када дете Григорије би крштено, кум му беше блажени Потамион, епископ Акрагантијски. У осмој години његовој родитељи дадоше Григорија једном искусном учитељу, по имену Дамјану, да се учи књизи; и за две године он се научи одлично читати и писати, и црквене песме певати. У дванаестој пак години он би од блаженог Потамиона епископа постављен за клирика, и поверен архиђакону Донату да га руководи у духовним подвизима и врлинском животу. И упражњаваше се дечак у молитви и непрестаном читању, јер дан и ноћ сеђаше за књигом, читајући Свето Писмо и Житија светих Отаца, и срце му гораше од жеље да их подражава и да иде стопама њиховим. Када напуни двадесет две године Григорије намисли да иде у Јерусалим да се поклони светим местима, и усрдно се мољаше Богу да му устроји тај пут. Једном ноћу када он спаваше у дому архиђаконовом близу његове постеље, неко га викну: Григорије! – Он одговори: Ево ме! – и уставши упита архиђакона: Зашто си ме звао,

господине? – Архиђакон одговори: Ја те звао нисам, чедо. – Григорије оде и поново леже, и заспа. Али га онај глас по други пут позва, говорећи: Григорије! – И он опет приђе архиђакону и рече му: Ево ме, господине; што си ме звао? – Архиђакон одговори: Нисам те звао, чедо. Но овога пута архиђакон схвативши да Григорија зове сам Бог, уздрхта од страха и рече дечаку: Ако те још једном позове тај исти глас, онда му одговори: Шта је, Господе? Шта наређујеш слуги Твојој? – Григорије отишав опет леже на своју постељу, но и по трећи пут дође му глас: Григорије! – А то беше Ангео Господњи који га зваше. Григорије се одазва као што би научен. Тада му Ангео рече: Услишена је молитва твоја; стога иди на морску обалу и тамо ћеш наћи људе који ће те одвести у света места. Григорије одмах устаде, и не рекавши никоме ништа рано зором похита к мору, нађе лађу и упита лађаре куда плове. Они му одговорише да плове у Картагену.[12] Он их онда умоли да и њега узму са собом. Они га уведоше у лађу, и за три дана срећно стигоше у Картагену. Бавећи се у Картагени неколико дана, Григорије често одлажаше у цркву светог мученика Јулијана. Једном када се он налажаше у тој цркви и читаше Свето Писмо, уђоше три чесна и благолика црноризца, и мољаху се. Када

завршише молитву један од њих седе, а она друга двојица стадоше поред њега. Григорије угледавши их поклони им се. А монах што сеђаше погледавши на Григорија рече: Шта ти овде радиш, слуго Божји Григорије, који си изабрао добри део, који се неће одузети од тебе, по речи Господњој?[13]

Чувши да га зове по имену, Григорије се препаде, и поклонивши се старцу до земље рече: Прости ми, оче, и моли се за мене грешнога и унилнога. – Старац одговори: О, да је мени имати твоје грехе, чедо! – Затим додаде: Знај, чедо, милосрдни Бог откри нам о теби све; и ти се радуј, јер нас Он посла да те узмемо и одведемо у света места, као што желиш, пошто и ми сами идемо тамо. – Ганут, Григорије на то рече: Благословен Бог који све устројава на наше добро.

Затим сва четворица кренуше на пут. За време путовања старац, кушајући једном Григорија, упита га: Чедо Григорије, не тугујеш ли за родитељима својим? – Григорије одговори: Господ је наш рекао: Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан (Мт. 10, 37). Но ипак, помоли се Богу, оче, да Он и родитељима мојим подари благу утеху и мене грешнога сачува од вражјих замки. После путовања од много дана они се

приближише к Светом Граду, и свратише у један манастир на који наиђоше путем. Међутим наступи пост Свете Четрдесетнице, зато они не продужише пут него остадоше у том манастиру све до Велике Недеље. Ту Григорије виде строго пошћење монаха и њихово бденисање: јер многи од њих по читаву седмицу не узимаху хране и не спаваху. Ту он виде људе који живе слично анђелима и непрестано славе Бога као што Га славе на небесима. Виде монахе који потоцима лију сузе и дан и ноћ стоје на молитви. Виде он и многе друге трудове њихове и неисказане подвиге, и би запањен, и бијаше прси своје, говорећи: Тешко мени! Шта сам ја? Шта ћу да радим ја унилан и лењив? Како ћу изаћи пред лице Божије? Како ћу у дан суда стати поред светих људи? – Но, не желећи ипак да себе потпуно потопи у понор очајања, он говораше себи: Ако је Господ, као што каже Давид, близу оних који су скрушена срца и спасава оне који су смерна духа (ср. Псал. 33, 19), онда може спасти и мене, као што је спасао у једанаести час дошавше и ништа заслужно не учинивше.[14]

Монаси, пак, видећи га ожалашћена и потиштена, утешаваху га, сматрајући да он тугује за својим завичајем и за родитељима. И говораху му: Немој жалити, чедо, што си с нама

зашао тако далеко; ми се у Бога надамо да ћеш се ти опет вратити у свој завичај и видети своје родитеље живе. – А он им одговараше: У Бога нема туђе земље: све је Његово, и свуда Он допире Својим свевидећим оком. И ја не тугујем због тога што сам овамо зашао, нити жалим за родитељима својим; напротив, ја се радујем што, оставивши оца и матер, обретох Бога који се стара о мени. Не, друга је туга у срцу моме. Молим вас, оци свети, да се помолите Господу за мене ништавна. – Чувши такав одговор црноризци ућуташе.

Када наступи празник Васкрсења Христова, путници отпутоваше у свети град Јерусалим, и пошто се поклонеше светим местима одоше по благослов к светом патријарху Макарију. Угледавши их патријарх рече: Радуј се о Господу, аво Марко! Откуда си нам довео овог богоугодног младића Григорија? – Старац одговори: Нисмо њега довели ми, владико, него Господ који хоће да се сви спасу и твоје свете молитве.

Григорије се запрепасти што патријарх и старца и њега назва по имену, и обрадова се што дознаде старчево име: јер иако толико времена проведе у њиховом друштву, он не знађаше његово име, ни друге двојице сапутника, и не усуди се да их упита откуда су и како се зову.

Толико блажени Григорије беше ћутљив и нељубопитљив. Затим патријарх погледа на друга два монаха и рече: Добро дошли, господине Серапионе и оче Леонтије.

Благодарим Бога што вам даде снаге да дођете овамо и доведете овога младића који духом гори, који Господу служи, који се надом радује, који стално у молитви пребива, као што ми Господ откри о њему.

Рекавши то, патријарх оде у цркву да служи свету литургију, и сви се путници причестише Пречистим Тајнама. Изјутра пак ава Марко са два брата, узевши благослов од патријарха, пође да посети братију што живи око Сионске горе. Међутим Григорије не знађаше за њихов одлазак, и веома туговаше што је заостао. А патријарх, утешујући га, рече: Оци неће отићи у своју постојбину док претходно не сврате до нас. – Тада Григорије, поклонивши се патријарху, усуди се упитати га: Откуда су та три велика мужа? – Патријарх одговори да су они из Рима. А када се црноризци вратише у Јерусалим, ава Марко узе Григорија за руку, и сагнувши га к ногама светог патријарха рече: Оче свети, и овај је из стада Христова: он ће примити власт у Цркви, и као веслом упутиће је духовним учењем на добро. А ти се, оче, побрини о њему да лепоту душе своје сачува у пуном сјају и да је

не оскврнави помислима, својственим младости.
– Патријарх одговори: Бог га изабра себи од
утробе материнске и ограда га страхом Својим;
Он ће га и до краја сачувати. – Затим
подигавши младића и приметивши да плаче,
патријарх му рече: Чедо моје, ако ти се свиђа
овде, ти остани с нама, и Господ наш Исус
Христос све ће устројити на добро; ако пак
хоћеш да идеш са братијом, онда иди с миром. –
Григорије одговори: Не, свјатјејши оче, ја нећу
да идем одавде него само молим Бога да ме
удостоји да се још једанпут у овом животу
видим са овим светим оцима. – Онда
црноризци, измоливши од патријарха благослов
и молитве за пут, отпутоваше из Светог Града, а
блажени Григорије остаде у Јерусалиму код
патријарха Макарија.

На путу за Рим догоди се ави Марку са
Серапионом и Леонтијем да пловљаху поред
Акраганта. Они се зауставише ту, уђоше у град,
поздравише епископа Потамиона и одморише се
у његовој епископији, пошто наступи празник
светих апостола Петра и Павла. После пак
празника када се они спремаху да отпутују и
мољаху од епископа благослов за пут, дођоше из
свога села к епископу Потамиону Григоријеви
родитељи Харитон и Теодотија да учине помен
своме сину Григорију првога јула, пошто у тај

дан Григорије напусти своју домовину. Теодотија горко плакаше за сином, и нико је не могаше утешити. Ава Марко упита епископа: Због чега, оче, ови људи тако плачу? – Епископ уздахну дубоко, заплака се и одговори: Ови људи имађаху једно чедо, коме ја бих кум. Када синчић њихов напуни осам година, родитељи га доведоше к мени, и ја заповедих да га уче књизи; и Бог му дарова такве способности, да он за две године научи прекрасно читати, писати и у цркви певати. У дванаестој пак години његови родитељи га посветише Богу преко мојих грешних руку, и ја га уврстих међу клирике, и поверих га своме архиђакону да га он учи путу заповести Господњих. И дечак тако изучи Свето Писмо, да му до данас нема сличнога у целој Сицилији. Међутим ми не знамо шта се догодило с њим, куда оде, јер га изненада нестане без икаква трага; и ми га дуго тражисмо по целом острву, по градовима и селима, по горама и пештерама и пустињама, али га не могосмо наћи; и не знамо да ли га неко уби па закопа у земљу, или га неко украде и одведе у туђу земљу. И ето, сви ми силно жалимо за њим, а родитељи му већ почеше давати помене у дан у који га нестане.

Међутим ава Марко, загледавши се у лице Харитону, познаде да је то отац Григоријев,

пошто је Григорије по свему личио на оца, и рече уплаканим родитељима: Зашто ви тако безмерно тугујете за сином својим? Напротив, ви треба да се радујете и да благодарите Богу који строји све на корист. – И обративши се епископу рече: Нареди да твој архиђакон дође овамо. – Епископ одмах наложи да зову архиђакона. А кад архиђакон дође, отац Марко му се обрати овим речима: Кажу, човече, куда се сакри поверени ти дечак, и зашто господину свом, епископу, не откријеш велика дела Божја која се односе на дечака?

Поражен овим речима, архиђакон се поклони старцу и замоли за опроштај. Затим стаде причати: „Једне ноћи, док сам ја спавао на постељи својој у келији и дечак недалеко од мене почивао, неко га неочекивано позва говорећи: „Григорије!“ А он уставши приђе к мени и упита ме, зашто га зovem. Ја му одговорих да га нисам звао. Када он леже, глас га по други пут позва, и он поново дође к мени и рече: „Ево ме; што си ме звао?“ Тада мени би јасно да то њега зове не човек него Бог, и рекох му: „Чедо, ако те још једном позове тај исти глас, онда му одговори: ево ме, Господе; шта наређујеш слуги Твојој?“ А кад он оде на своју постељу, ја опет чух глас, који му говори: „Григорије! услишена је молитва твоја; стога иди на морску обалу и тамо ћеш

наћи људе који ће те повести са собом“. Тај глас ја чух, али нисам разумео о чему говори, и заспах. А кад изјутра устадох, ја не нађох Григорија; и од тада до сада он није нађен. О гласу пак који сам чуо, ја нисам смео причати никоме, јер сам се бојао да ми не кажу да лажем, и да, не верујући мојим речима, не стану говорити да сам ја убио дечака или га продао у туђу земљу“.

Када то чуше, епископ и родитељи се утешише у својој тузи и заблагодарише Богу. А блажени Марко рече: Ето, као што у Књизи о царевима читамо о Самуилу (1. Цар. 3, 3-10), тако би и у наше дане са Григоријем. Као што дечака Самуила, који спаваше у скинији, Ангео Господњи три пута викну: „Самуило, Самуило!“, таквог се позивања удостоји и блажени дечак Григорије. Ваистину ће он бити једнак пророку Самуилу! А сада чујте што ћу вам рећи о вашем дечаку. Када бејох у Риму, пођох једном са овом братијом мојом у цркву светих апостола Петра и Павла на молитву. Но настаде ноћ и ми заноћисмо код једнога монаха. Те ноћи мени се у виђењу јавише два пресветла мужа, слична светим Апостолима, и рекоше: „Устани брзо са Серапионом и Леонтијем; седните на лађу и пловите у град Картагену: тамо ћете наћи једног дечака поклоника са острва Сицилије, по имену

Григорија, из цркве Акрагантијске; узмите га са собом и одведите у свети град Јерусалим к патријарху Макарију; ми смо већ говорили патријарху о том дечаку и наредили му да га прими, јер на њему почива дух наш, као дух Илијин на Јелисеју“. Рекавши то, јављеници постадоше невидљиви. А ја, пробудивши се, пођох са овом братијом мојом, Серапионом и Леоитијем, на пристаниште, и по Божјем уређењу нађосмо лађу, готову да крене за Картагену. Седосмо на њу и убрзо стигосмо у Картагену. Сишавши с лађе ми одосмо у цркву светог мученика Јулијана и нађосмо Григорија у цркви где чита књиге. Ми га узесмо са собом, отпутовасмо у Јерусалим, и тамо га остависмо код патријарха.

Сви слушаоци аве Марка бише веома задивљени његовим казивањем, и благодаряху Бога.

Харитон пак и Теодотија од узбуђења онесвестише се и падоше на земљу. Но блажени Марко их подиже и рече: Одајте хвалу Богу што вам је син жив и што води врлински живот. – Тада Харитон и Теодотија престадоше са јадиковањем, и заједно са епископом и осталим присутнима узнесоше благодарност Богу. Такође заблагодарише и ави Марку за толики његов труд око Григорија и за вести о њему, и више се не подаваху јадиковању.

Међутим блажени Григорије живљаше у Јерусалиму код свјатјејшег патријарха Макарија и би постављен од њега за ђакона. После неког времена он моли патријарха да га отпусти на Елеонску Гору[15] да посети тамошње оце.

Пошто доби отпуст, он проведе годину дана посећујући сјајне подвижнике и добијајући од њих сваку духовну корист. Затим он намисли да иде у Унутрашњу пустињу,[16] и ту своју намеру откри светим оцима, и проси од њих молитве. А они, помоливши се за њега, отпустише га говорећи: Иди, чедо, с миром: вера и љубав коју имаш према Христу спашће те.

Сишавши са Елеонске Горе, Григорије зађе у пустињу, и после три дана, по промислу Божјем, обрете једнога црноризца који се мољаше у шести час дана. Схвативши духом да млади Григорије иште спасења, црноризац га призва к себи и упита: Куда идеш, чедо? – Куда ме Христос поведе по овој пустињи, – одговори Григорије. Монах му на то рече: Хајде са мном чедо. – И после двадесет дана путовања они стигоше на једно место, са кога црноризац показа Григорију у даљини келију са две урмине палме испред ње, и рече му: У оној келији живи велики отац: стога, ако желиш да се спасеш, чедо, иди к њему, а ја идем на другу страну. – И поклонивши се један другоме, они се растадоше.

Григорије, приближавајући се келији великога старца, спочетка чу певање огромнога хора; а када подиђе ближе, чу глас само тројице где певају. Када пак стиже пред врата келије, он чу глас само једнога старца који је свршавао Девети час. Григорије се не усуди куцнути у врата, и стајаше у страху пред вратима. А када тај свети отац заврши своје правило, погледа кроз прозорчић и виде младића где стоји, и познавши тог часа духом ко је, позва га по имену к себи у келију, говорећи: Чедо Григорије, уђи овамо! – Григорије се још више уплаши чувши где га старац зове по имену. Ушавши у келију Григорије угледа само једнога старца и никога више, и чуђаше се како је могао чути певање огромног хора када је уствари певао само један старац. Из тога он изведе закључак да су са старцем заједно певали свети ангели. И паде Григорије пред ноге старцу и са сузама му рече: Смилуј се на мене, оче, и моли се за мене грешног, да Бог спасе душу моју. – Нека се Бог смилује на тебе, чедо, одговори старац, и нека те награди за трудове твоје.

Григорије проведе четири године код светога старца, и научи се од њега многој духовној мудрости и монашком начину живљења и опхођења, изучи тајне и тумачење Светога Писма, и постаде изврстан философ и

богоречити говорник. Старац, видећи га савршена у разуму и врлинама, и провидевши да ће он бити велико светило свету, не хте га више задржавати у пустињи и нареди му да остави пустињу и усамљеништво и притекне у помоћ Цркви која се бори у свету. При томе старац прорече Григорију да ће доживети силне муке од завидљивих људи, и поучи га да буде трпељив и незлобив. Затим, помоливши се за њега и давши му благослов, он га отпусти од себе.

Отишавши од старца блажени Григорије се опет врати у Јерусалим, и патријарх га с радошћу прими. Провевши у Јерусалиму годину дана, блажени отиде у Антиохију, а одатле у Цариград, и тамо живљаше у манастиру светих мученика Сергија и Вакха. Игуман манастира, видећи Григоријеве подвиге и пошћење, јер по читаву седмицу не окушаше хране и сво време провођаше у читању и писању књига, извести о њему патријарха Евтихија. И говораше он патријарху: У мој манастир дође необичан ђакон, диван по изгледу и начину живота, велики у пошћењу и ревностан у свима монашким подвизима, одличан зналац Светога Писма. Изгледа ми да у садашње време нема равнога њему у читавоме Цариграду. – Патријарх се веома обрадова томе и призва к

себи Григорија с поштовањем, и разговара с њим. И видевши велику мудрост његову он благодараше Богу што им посла таквога човека у време велике у Цркви буре и немира од јеретика.

Убрзо потом би сабран у Цариграду Пети Васељенски Сабор, за царовања благочестивог цара Јустинијана. На том Сабору блажени Григорије се показа велики поборник и заштитник православне вере, и запуши уста јеретицима, те не могаху противстати речима које он говораше из светих књига. И сви се Оци дивљаху такој мудросги и благодати Духа Светога у Григорију. Многи који га слушаху питаху се: Откуда је овај човек који говори као анђео или као неки од древних великих Отаца светих? Обрадова се њему и благочестиви цар Јустинијан, и сви великаши. И целиваше га сви свети Оци присутни на Сабору, и многим похвалама обасуше. Од тога времена цар га веома поштоваше, и његова слава брујаше на све стране. Видећи како га сви почитују и славе, блажени Григорије не хте више живети у Цариграду, него избегавајући славу од људи отпутова у Рим. Тамо се поклони гробу светих Апостола и осталим светим местима, па се настани у манастиру светога Саве и провођаше живот у усамљеничком молитвеном тиховању.

У то време престави се епископ Акрагантијски Теодор, прејемник блаженог Потамиона. И међу грађанима тога града настаде силна неслога и раздор: јер су једни хтели за епископа презвитера Савина, други – неког Крискента, трећи – тамошњег архиђакона Евпла, а неки препуштаху вољи Господњој и говораху: Кога Бог хоће, тај и нека нам буде епископ.

Поводом тога сабраше се сви црквени представници, градске власти и грађани, па одоше у Рим к папи. Међу њима беше и Григоријев отац Харитон. И они изађоше пред папу као три групе: на челу једних беше Савин, на челу других Крискент, на челу трећих Евпл и Харитон. Први тражаху за епископа Савина, други Крискента, а Евпл и Харитон са осталима говораху папи: Кога Бог открије твојој светости, њега нам и постави за епископа.

Видећи њихову неслогу и раздор, папа им нареди да га оставе. Папи, који беше у великој бризи због тога, ноћу се јавише у виђењу два чесна мужа у облику апостола и рекоше му: Зашто си у толикој бризи због неслоге Акрагантинаца? Недостојни су епископског чина они које они доведоше. Но у овом граду има један дошљак, по имену Григорије, који до ових дана живљаше у манастиру светога Саве, а сада, пошто чу за долазак Акрагантинаца,

побеже из тог манастира и крије се у манастиру светог Меркурија: позови њега и постави им га за епископа, јер је граду Акраганту потребан епископ, на коме нарочито почива Дух Божији. Рекавши то, јављеници постадоше невидљиви. Тргнувши се од виђења, папа дозвола к себи презвитере и аву Марка, који у то време случајно беше дошао у Рим из свога манастира, исприча им своје виђење, и одмах посла два епископа са другим клирицима да пронађу и чесно доведу Григорија. Они одоше у манастир светог Саве и упиташе где се налази Григорије. Црноризци одговорише да је пре два дана отишао у манастир светог Меркурија. Они онда кренуше тамо. А свети Григорије, тек што се беше спремио да напусти и тај манастир, угледа издалека епископе где иду и познаде их, јер их раније беше видео на сабору у Цариграду, па сазнавши духом да они иду по њега побеже за ограду и сакри се у манастирској башти. Епископ, ушавши у манастир, распитиваху за Григорија, а монаси одговорише да је тог дана стварно био неки странац, али не знају куда је отишао. Епископи притегоше игумана и строго му запретише: ако им не пронађе тога странца и не доведе им га, биће врло строго кажњен. Игуман их умоли да му даду мало времена да га потражи. И после марљивог тражења игуман

пронађе Григорија у башти, сакривеног у трави. Игуман га с гњевом дохвати и ружаше га говорећи: Откуда си дошао овамо, човече? Какви су твоји греси, и шта си то урадио, те те тако угледни људи траже? Муку си навукао на наш манастир! Хајде, крећи, одговарај за грехе своје.

Блажени Григорије ништа не одговори игуману, него вођен за руку иђаше ћутке. Доведен пред епископе, они га одмах познаше, пошто га беху видели на сабору када га сви Оци хваљаху и сам цар му указиваше особито поштовање. Уставши, епископи му се поклонише и с љубављу га загрлише. Он пак паде пред ноге њихове и рече: Оппростите ми, оци свети, јер сам грешан. Зашто тражите мене ништавног? – Они га подигоше са земље, и грлећи га одговорише му: Свјатјејши отац папа зове те. – Игуман пак зачуди се и збуну се видећи како поштовање епископи указују Григорију, за кога он мишљаше да је починио нека зла дела. Епископи узеше Григорија и с чешћу га поведоше к папи. Када Григорије уђе код папе и поклони му се до земље, папа му рече: Добро нам дошао, чедо Григорије; благословен Бог који нам је тебе открио. – И уставши он га целива светим целивом, па онда продужи: Чедо Григорије, Господ наш Исус Христос позива те на

епископство у цркви Својој што је у Акраганти, да се преко тебе спасу тамошњи људи. –

Григорије одговори: Опрости ми, владико, нисам достојан такога чина. – Папа на то рече: Немој бити непослушан, чедо, него се Бога бој, и сети се да су многи непослушношћу разгњевили Свевишњега. – Тада Григорије рече: Свечесни оче, дај ми мало времена за размишљање, па ћу одговорити твојој светости.

Папа предаде Григорија ави Марку на неко време. Угледавши оца Марка, Григорије са сузама припаде к ногама његовим, говорећи: Благодарим Бога што ме удостоји да још једанпут у овом животу видим тебе, милог оца мог. – Ава Марко оде с њим у одвојену собу, и они сву ноћ проведоше без спавања, у духовном разговору. Пре тога Григорије хотијаше да бежи у Шпанију, нарочито када дознаде да је отац његов Харитон допутовао у Рим. Али га ава Марко задржа говорећи: Чедо, не разгневљуј Бога, и место благослова Његовог не навлачи на себе проклетство. – Од тога времена Григорије напусти ту своју намеру.

Ускоро папа позва к себи Акрагантинце и уиита их јесу ли се, најзад, сложили кога желе себи за епископа. А они ћутаху. Тада архиђакон Евпл и Харитон одговорише: Владико, ми немамо шта да ти одговоримо, јер препустисмо Богу и твојим

светим молитвама, па кога Бог укаже теби, њега нам и дај; и ми ћемо га примити с љубављу. – А папа, посматрајући Харитона, познаде по цртама лица његова да је он отац Григоријев. Затим рече: Хајдмо у цркву, и помолимо се Богу да нам Он укаже кога сматра за достојног. – И када папа са епископима и свим клиром узношаше молитве у цркви светих првоврховних апостола Петра и Павла, и Григорије беше тамо с њима, појави се голуб летећи изнад светог престола и спусти се на главу светог Григорија. И сви се удивише овом предивном чуду. Папа онда рече: Ето, Бог нам показа кога Он изабра као достојног епископског чина. – И посвети папа Григорија за епископа Акрагантијске цркве. И сви грађани Акраганта обрадоваше се томе, и с љубављу примише Григорија као изабранога самим Богом. Тада и Харитон познаде свога сина и свим срцем благодараше Богу што га удостоји видети сина жива, па још у таком чину. Након неког дана Акрагантинци, узевши благослов од папе, вратише се са новопостављеним епископом у свој град. Када они пролажаху поред Панормије,^[17] њима у сусрет изиђе епископ тога града са клиром и свим народом, и прими их с љубављу: јер је слушао о врлинском животу Григоријевом, и

замоли епископа Григорија да уђе у цркву и да благослов народу. А када епископ Григорије улажаше у цркву, к њему се приближи један монах страховито губав и громко вапијаше к њему: Помилуј ме, слуго Христов, и помоли се Богу за мене, да ми олакша ову тешку болест моју губу. – Светитељ му рече: У име Господње исцели се од болести своје. – И монах се тог часа исцели и очисти од губе, и сво му тело постаде као у малог детета. И сви слављаху Бога, говорећи: Благословен Бог који чини чудеса преко угодника Свог.

Када епископ Григорије са сапутницима отпутова из Панормије и приближи се к Акраганту, срете их игуман манастира Пресвете Богородице што беше испред града. А кад свети Григорије уђе у тај манастир, к ногама његовим припаде један гувонемни монах. Игуман га стаде одвлачити од епископових ногу, али му свети Григорије рече: Остави га, брате, да нам објасни шта му је потребно. – Игуман на то рече: Владико, он је сулуд, и усто нем и гув. – Светитељ уздахну, и подигавши руке к небу сатвори молитву, па подиже монаха са земље и рече му: У име Господа нашег Исуса Христа, који је заповедио ђаволу гувом и немом да изађе из створења Божијег, проговори, брате, и прочуј, па слави Бога који те је створио! – И тог

тренутка монах проговори, и поче громко кликтати: Велика су дела твоја, Господе, која Ти учини због праведног човека овог. – Блажени упита монаха: Колико има година откако си престао говорити? – Исцељени монах одговори: Не сећам се, владико, да сам икада говорио или чуо. – Игуман онда рече за њега: Већ је двадесет година, владико, откако смо га постригли, а било му је осам година при постригу, и до данашњега дана био је нем и глув; а сада се исцели твојим молитвама. – И побожни страх обузе све од овог чуда, и сви узнеше благодарност Богу што им је дао епископа чудотворца.

У том манастиру свети Григорије остаде до сутрадан изјутра; а изјутра крену у Акрагант. А кад житељи града чуше да иде нови епископ, они се питаху међу собом: ко је изабран Савин, Крискент или Евпа? – И дознавши да ниједан од њих није удостојен епископства већ неки стран човек, по имену Григорије, зачудише се. Но чувши да је чудотворац и да је већ исцелио глувонеомог, они се испунише страхопоштовања; и сав народ из града изађе му у сусрет и прими благослов од њега; а он благосиљајући их полагаше руке своје на све. Између осталих изађе са другим старицама и мати његова Теодотија, не знајући да је нови епископ њен син. Но угледавши га, она га одмах познаде и

рече: Заиста, ово је син мој који „изгубљен беше и нађе се“ (Лк. 15, 24). Григорије пак, угледавши матер своју, рече: Радуј се, госпођо Теодотија, мати моја! – А она, испунивши се радости неисказане, одговори: Благословен Бог који изабра тебе да пасеш људе Његове и који удостоји мене да видим тебе, чедо моје слатко. Затим сви људи певајући уђоше у цркву. И када свети Григорије служаше Божанствену литургију, неки од достојних видеше благодат Светога Духа која сиђе на њега у облику голуба и осени га, као што се то догоди и на посвећењу његовом. К цркви би донесено мноштво болесника, и свети Григорије им даваше здравље полагајући руке своје на њих, тако да се сви дивљаху и говораху: Овај је стварно сличан светом Григорију, Неокесаријском Чудотворцу. – И би у граду велика радост.

Почевши управљати Црквом Божјом, свети Григорије се много стараше о сиротињи, исцељиваше болеснике и изгоњаше ђаволе. Отац пак његов Харитон не излажаше из цркве, постом и молитвама служећи Богу дан и ноћ. Тако исто и мати његова Теодотија, одбацивши све животне бриге, рађаше једино на своме спасењу, служаше болнима и пуким сиромасима, хранећи их и одевајући их од својих средстава. На тај начин свети Григорије са родитељима

својим беше украс Цркве Христове, служећи свима као пример врлинског живљења. Једном блажени Григорије изиђе у град да посети болеснике и сиромаше; и сви грађани који имађаху болеснике изношаху их и полагаху по путу, којим је свети лекар Григорије имао проћи, и он додиром руку својих исцељиваше их од сваке болести. У презвитера пак Савина бејаше кћи раслабљена, и лежаше у постељи без икакве снаге, тако да се сама није могла ни помаћи него су је други окретали. А кад мати њена чу да ће епископ проћи поред њихове куће, она изнесе своју кћер, и метну је на пут. Када свети Григорије наиђе, она припаде к ногама његовим плачући и говорећи: Помилуј ме, слуго Божји, и сажали се на моју раслабљену кћер. – Светитељ је упита чија је она супруга. – Утом изиђе презвитер Савин из куће и поклонивши се епископу рече: Господине мој, то је слушкиња твоја а жена моја.

– Светитељ их упита: Давно ли болује тако ваша кћи? – Они одговорише: Девет је година, владико откако се одузе. – Очитавши молитву, светитељ осени девојчицу крсним знамењем и рече: У име Исуса Христа, девице, устани и стани на ноге. – И тог часа устаде девојчица потпуно здрава, и захваљиваше своме исцелитељу. А народ који иђаше за светитељем

дивљаше се славним чудесима која биваху од њега.

Међутим, након неколико година ненавидник добра ђаво устаде против светитеља са намером да га лиши престола, и то помоћу презвитера Савина чију кћер исцели свети Григорије и помоћу Крискента. Они обојица беху презвитери у Акраганту, и у своје време, као што је већ споменуто, сваки од њих жељаше себи епископство, због чега и бејашу у међусобном непријатељству. Но сада се они здружише и стадоше заједно роварити против светог Григорија, и подстицани од ђавола на завист они говораху међу собом: Докле ћемо се ми потчињавати овоме човеку врачуру, који помоћу својих враџбина чини чудеса и задивљује просте људе? Или зар ми не знамо да је он некада побегао из нашег града и боравио у једног врачара и научио се од њега врачању; а сада се вратио и обмањује људе тврдећи за себе да је Божји човек. У самој ствари он је сличан ђаволу, јер не једе и не пије, као и ђаво.

Такве хуле и клевете говораху они на праведника из зависти. Привукоше они иа своју страну и неке од клирика и грађана, и заклеше се један другоме да се неће смирити док епископа Григорија не протерају из града; а место њега за епископа су хтели поставити

неког Елевсија, јеретика, лишеног презвитерства и од Лаодикијског сабора[18] предатог проклетству. Тај Елевсије у то време дође тајно у Акрагант, и кријаше се код једног грађанина који се звао Теодор. Раније свети Григорије је видео тог Елевсија на Истоку, и препирао се с њим о оваплоћењу Христовом, и победио га. И тај Елевсије, за време свог тромесечног прикривеног боравка у Акраганту, подстаче Савина, Крискента и неке друге зловне људе на завист и непријатељство према светом Григорију.

Непријатељи светог Григорија се договорише и поткупише једну младу жену, по имену Евдокију, лепу лицем, али по нарави бестидну и развратну, да она пред целим народом рекне епископу у лице да је сагрешио с њом. Но она спочетка не пристајаше на то и говораше: Грађани ми неће веровати, јер га сматрају као ангела Божјег, и бојим се говорити против њега да ме народ не заспе камењем. – Међутим они је убедише да јој се ништа догодити неће, и огромном количином злата поткупише је те она пристаде на њихов предлог. Отада они стадоше ишчекивати згодну прилику, да светог Григорија осрамоте и обрукају. И једне ноћи, када свети Григорије беше у цркви на Полуноћници, Савин и Крискент узеше поткупљену развратницу и

тајно је одведоше до епископије. Пред капијом епископије нађоше вратара који је стражарио, и давши му много злата наговорише га да ћути, а сами уведоше Евдокију у епископову спаваоницу, затворише је тамо па изађоше. Епископ, не знајући ништа о томе, остаде у цркви до краја јутрења. Освану дан, и када епископ изађе из цркве сав народ, који је био у цркви, пође за епископом, јер у Акрагантијаца такав беше обичај: да свакога дана прате свога епископа из цркве до његовог двора. Дошавши до капије своје епископије, свети Григорије се обрати народу који га је пратио, и дајући им благослов говораше им разне поуке. Међу народом пак беху и Савин и Крискент са осталим завереницима: они утрчаше у епископову спаваоницу, изведоше отуда у присуству епископа и свега народа жену, и повикаше: Гледајте, људи, шта ради наш епископ; Тако ли треба он да живи? Ми сви говорасмо да је он светац; а гле, он се показа блудник. Од сада он је недостојан епископског престола!

Видевши то народ се од запрепашћења скамени, не знајући шта да каже. Запрепасти се и сам епископ од овако неочекиване напасти, и мучаше. Стадоше пак распитивати жену: Је ли био с тобом епископ? – Она пред свима

одговараше: Да, био је са мном ноћас. –
Архиђакон и остали блиски к епископу питаху
је: У који час ноћи он беше с тобом? – Она,
раније научена од Григоријевих непријатеља,
одговараше да је био после Повечерја. – Жив
Господ! ускликнуше блиски епископу: ова
лажљива жена говори неистину! – На то
непријатељи епископови рекоше: Ви сте блиски
епископу и не заслужујете да вам се верује, јер
се трудите да прикријете зла дела вашег
господина. – На то један млади ђакон, по имену
Филаделф, узврати речима псалма: Нека онеме
уста лажљива, која говоре на праведника
безакоња, охоло и с поругом (Псал. 30, 19).
Крискент притрча Филаделфу и стаде га бити по
образима. Многи се из народа саблазнише и
повероваше клевети видећи где жену изводе из
спаваонице и у лице говоре епископу да је био с
њом; но други не повероваше. Ипак
противничка страна надвлада: метнуше руке на
епископа, изведоше га из епископског двора и
посадише у тамницу, у којој је некада
свештеномученик Григорије, епископ Ливијски,
страдао за Христа. Тамо затворише и овог
светог Григорија, метнуше му ноге у класе, и
пошто утврдише врата чуваху стражу. Онда
хитно послаше писмо папином егзарху[19] који
се у то време налазио на Сицилији,

извештавајући га о ономе што се десило, и молећи га да дође у Акрагант ради суђења Григорију.

Међутим, не само по целој граду Акраганту него и по околним градовима и селима па и по свој Сицилији пронесе се глас о томе да је епископ Григорије затечен са блудницом. И слеже се к тамници мноштво људи који имађаху љубав к светитељу и не вероваху клевети: и они сеђаху око тамнице плачући. Свети пак Григорије у тамници благодараше Бога што га удостоји да невино страда. А у поноћи, када се он мољаше, велика светлост обасја тамницу, јави се ангео Господњи, раздреши му ноге од окова, окрепи га својим речима у трпљењу, па постаде невидљив, а тамничка се врата сама отворише. Када људи, који се налажаху око тамнице, видеше ово чудо, уђоше унутра и поклонише се светитељу, говорећи: Сад зиамо да је Бог с тобом и да је све лаж и клевета што се против тебе говори. – И они хођаху да иду и убију Савина и Крискента, али их светитељ задржа и забрани им да нипошто не распирују раздор и не проливају крв него да чекају суд који се има обавити над њим.

Егзарх, допутовавши у град, сазва сав градски сабор, и севши на судијско место нареди да епископа Григорија доведу преда њ. А стадоше

пред судом и противници Григоријеви заједно са блудницом Евдокијом. Егзарх упита Евдокију: Је ли истина што се говори да је епископ био с тобом? – Она одговори: Да, владико, истина је да је он био са мном.

Тек што она то изусти, ђаво нападе на њу, баци је на земљу и она се ваљаше запомажући ужасно мучена злим духом. Страх спопаде све. И добронамерни говораху: Григорије је невин, јер ево казна Божија сустиже клеветницу његову. – Међутим противници светитељеви, изгубивши сваки стид, говораху: Не рекосмо ли ми да је он врачар и мађионичар? И он враџбинама својим учини да жена постане ђавоимана.

Чувши за ово, супруга Савинова са ћерком коју свети Григорије исцели од узетости хитно дотрча на сабор, и стаде викати с јарошћу на свога мужа, говорећи: Бедниче и неваљалче! заборавио си добротинство овог светог човека који исцели нашу кћер, и клеветаш њега невиног! Зато, одлази из моје куће, ја више нећу да живим с тобом! – Затим она припаде к ногама светитељу и плачући рече: Помилуј нас, слуго Божји, и немој памтити зло које ти ови несрећни завидљивци учинише!

У народу пак настаде метеж и врева: једни викаху: „невин је!“ – други, који вероваху клевети, говораху: „враџбинама својим наведе

он ђавола на ову што је блудничила с њим!“ – Егзарх пак, поткупљен од Савина и Крискента, држаше њихову страну. Али кад виде узбуну у народу, уплаши се, па уставши са свога места оде из суда изјављујући да ову ствар треба темељније испитати. Блажени пак Григорије добровољно оде поново у тамницу, и сеђаше у њој као окривљени, чекајући чиме ће се то завршити.

Међутим егзарх, видећи да не може ништа учинити Григорију, донесе одлуку да га упути у Рим папи, и нареди да се за њега спреми засебна лађа. Притом он написа папи и писмо, у коме изложи Григоријеву кривицу; слично писаније написаше папи и клеветници Григоријеви. А када паде ноћ, и народ се разиђе, егзарх са Савином и Крискентом узеше Григорија и поведоше на лађу. За светим Григоријем пак иђаху његови родитељи и домашњи, плачући и ридајући због њега; а он их тешаше и саветоваше да не плачу, тврдећи да ће га они убрзо опет видети здрава и на епископском престолу. Посадивши блаженог Григорија на лађу, противници га поверише под надзор гооподару лађе, по имену Прокопије, коме предадоше и своја писма за папу. Архиђакон пак Евпл са другим ђаконима приступише егзарху и мољаху га да им допусти

да и они иду са својим оцем и учитељем. Но егзарх не хте ни да их чује; и само једноме од њих, ђакону Платонику, допусти да путује с Григоријем. Најзад лађа се отисну и отплови; а домашњи Григоријеви са родитељима његовим дуго плакаху за њим на обали, па се тужни вратише кућама својим.

Сутрадан изјутра стече се к тамници мноштво народа са презвитерима. Не нашавши у тамници свога пастира, светог Григорија, они се узрујаше и почеше плакати и жалити се на неправедан суд. Затим они одоше к егзарху, и окруживши га питаху га: Куда денусте нашега оца и доброга пастира? Еда ли га убисте? – Не, браћо, одговараше егзарх, ми никакво зло не учинисмо њему, него га с миром упутисмо к папи, пошто је сам то захтевао. Тада народ дозва архиђакона Евпла и друге ђаконе, и питаше их: Ви знате где је наш свети епископ. Ви јуче бејасте код њега у тамници, и реците нам истину где је он сада. – Они рекоше да га је егзарх ноћу послао у Рим к папи. Егзарх, видећи да у народу почиње буна, веома се уплаши и побеже из Акраганта. Озлојеђени народ запали куће покварених презвитера Савина и Крискента и тражаше их да их убије, но они побегоше у цркву. Народ појури за њима, али Харитон, ставши на вратима црквеним, мољаше

разгневљене људе да не проливају крв због његовог сина, говорећи: Ако је истина оно што они говоре о вашем епископу, а моме сину, а ви их убијете, онда ћете и ви сами бити криви пред судом.

Народ послуша Харитона и разиђе се. Но приврженици светог Григорија ипак упутише посланицу кнезу Сицилије, који живљаше у граду Сиракузи, и епископу тога града, и известише их о свему што се догодило њиховом епископу Григорију. И кнез и епископ се томе веома зачудише, и силно сажаљеваху Григорија, знајући врло добро његово врлинско живљење. У одговор на то, управљање црквеним пословима би поверено архиђакону Евплу док се свети Григорије, пошто се оправда пред папом, не врати.

После извесног времена противници светог Григорија опет збише своје редове и тражаху прилику да убију Евпла. А он, видећи њихову неукротиву злоћу, побеже из града и скриваше се до Григоријева доласка. Савин пак и Крискент са својим једномишљеницима посадише на епископски престо раније споменутог јеретика Елевсија. А градске власти и презвитери, умољени од Харитона, не предузимаху против тога ништа и ћутаху, пошто их Харитон убеди да ће се Григорије раније или

касније вратити на свој престо. И тако, Цркву Божју пасоше у то време не пастири него дивље звери како им се хтело: јеретик Елевсије изнесе свете мошти из олтара где су оне лежале и хтеде да их огњем сагори, али их се огањ и не дотаче; онда он нареди да их ноћу тајно баце у море, да нико не зна.

Када свети Григорије стиже у Рим, господар лађе Прокопије предаде папи посланице од егзарха и од клеветника Григоријевих.

Прочитавши те посланице папа се страховито разгњеви на Григорија и не допусти да му на очи изађе, нити га упита да ли се осећа кривим, него нареди да му и руке и ноге окују у ланце и баце у тамницу; а и ђакона његовог Платоника да затворе у засебну тамницу. А када светитељ сеђаше у тамници и мољаше се, ноћу га обасја светлост и врата се тамничка отворише, и к њему уђоше два пресветла мужа у облику апостола, и рекоше му: Радуј се, слуго Христов и нама мили Григорије! Господ нас посла да те ослободимо окова, и ми се радујемо видећи како јуначки и трпељиво подносиш невоље. А Бог хоће да и у овом граду учини многа чудеса преко тебе. – Рекавши то они се дотакоше његових окова, и одмах спадоше ланци с њега, и он стаде на ноге ослобођен окова. И поклони се јављеницима до земље, и они, пошто га

целиваше, постадоше невидљиви. – Исто тако они се јавише и ђакону Платонику, и изведоше га из његове тамнице и доведоше код епископа Григорија: и они обојица заједно слављаху и благосиљаху Господа.

Тамнички стражар имађаше сина јединца од двадесет шест година, кога зли дух већ шест година љуто мучаше, и гоњаше га по путевима и пустињама. Много пута отац га окиваше у железне окове, и у одаје затвараше, али он је увек окове покидао, врата разваљивао, и бегао. Догоди се тих дана, када Григорије сеђаше у тамници ослобођен окова, и Платоник с њим, отац ђавоиманог ухвати свог сина и чврсто му ланцима прикова за стуб руке, ноге и врат. Али ђавоимани у поноћи покида железне окове, побеже и, нашавши тамничка врата отворена, уђе у тамницу, и павши пред ноге светог Григорија ваљаше се. Светитељ подиже руке к небу, помоли се Богу, и затим рече ђаволу: Господ наш Исус Христос наређује теби, душе нечисти, да изађеш из његовог створења. – И ђаво одмах изађе из њега.

Међутим стражар дуго тражаше свог несталог сина, и у том тражењу угледа да је тамница отворена. Од тога га спопаде смртни ужас, јер помисли да је сужањ побегао. Но, улазећи унутра он угледа светог Григорија и Платоника где стоје

и певају Богу свештене песме, а заједно с њима и свога сина потпуно здрава. Стражар онда паде пред ноге светитељу, говорећи: Ваистину си ти – човек Божји! Опрости мени што сагреших теби подигавши руке своје на тебе. – И од тога часа тамнички стражар са страхом служаше светитељу дан и ноћ, поштујући га као ангела Божја.

У то време жена једна имађаше кћер згрчену. Пошто чу да је свети Григорије исцелио тамничаревог сина, она дође к њему у тамницу са ћерком, и павши пред њим на земљу мољаше га да јој исцели кћер. Он јој рече: То није моја ствар, жено, већ Бога Јединога који може све речју Својом учинити. – Међутим она га неодступно продужи молити. Најзад светитељ сатвори молитву, положи руку на згрчену девојку, и она се тог тренутка исправи. Мајка са ћерком заблагодарише Богу и светитељу, па се с радошћу вратише кући својој. – Суседи питаху мајку: Ко исцели твоју кћер? – Она одговараше: Један не овдашњи епископ, са Сицилије, за кога веле да је осуђен због неке кривице, и седи у тамници; он прво исцели тамничарева сина, а сада моју кћер.

Глас о чудесном исцељењу једном речју светим Григоријем, бесомучнога и згрчене девојке разнесе се по Риму, и к њему стадоше доносити

многе болеснике, и он их исцељиваше. А кад прође година од доласка блаженог Григорија у Рим, папа се сети епископа Григорија у тамници и посла по аву Марка, кога смо већ неколико пута спомињали досад. Ава Марко дође из свог манастира, и папа га упита: Не знаш ли, брате, да је епископ Акрагантијски Григорије доведен овамо свезан и седи затворен у тамници зато што је учинио блудочинство? – Ава Марко уздахнувши одговори: О, да ми је имати његов удео на дан Страшнога суда! – Чувши ТО папа се промени у лицу, и рече: Види шта ми о њему пише мој егзарх што је на Сицилији. – Ава Марко прочита егзархову посланицу, насмеја се, и громко рече: Жив ми Господ, то је клевета на невиног и чистог човека, који је, као што и сам знаш, владико, својим животом и чудотворством раван древним великим оцима. – Ја знам, узврати папа, да је благодат Божја била на њему до његовог пада; али када он сагреши, та се благодат одузе од њега. – Ава Марко рече на то: Бог зна оне који су Његови. – Шта ћемо онда радити с њим? упита папа. Како ти саветујеш? – Ава Марко одговори: Саслушај ме, владико, и прими савет слуге свог: сазови сабор, позови епископе, не само западне него пошљи обавештење и Истоку. Немојмо судити Григорију без знања благочестивог цара и Цариградског

патријарха, него нека и они пошаљу од себе одабране људе. А пошљи и у Сицилију, и доведи тужиоце и ту жену, па ћемо онда урадити оно што Бог покаже.

Папа на то рече: Твој савет је добар, оче. – И одмах написа посланице благочестивом цару Јустинијану и свјатјејшем патријарху Цариградском, извештавајући о свему и молећи их да пошљу одабране људе на сабор. Такође папа написа и своје егзарху на Сицилији, као и властима и грађанима акрагантијским, наређујући им да сместа пошаљу к њему у Рим све до једнога тужиоца и жену која је, како они кажу, пала у грех са Григоријем.

Цар и патријарх, примивши посланице од папе, чуђаху се клевети изнесеној против Григорија, и не поверовавши ни најмање у њу сажалеваху што невини Григорије толико времена седи у тамници. И брзо послаше од себе у Рим угледне људе: цар – једнога великодостојника, по имену Маркијана, а патријарх – три епископа:

Анкирског, Кизичког и Коринтског, и хартофилакса^[20] Константина.

Сви послани, како они из Цариграда тако и они са Сицилије, стекоше се у Рим у трећој години тамновања светог Григорија. Но Маркијан, на неких осамнаест стадија испред Рима, тешко се разболе и живот му висижаше о концу, због чега

његови сапутници епископи бејаху на великој бризи. И на једвите јаде он допутова до Рима. Сви што беху с њим стараху се од све душе око њега, али му ниједан лекар не могаше помоћи у његовој болести. Међутим једне вечери догоди се да поред куће у којој лежаше Маркијан пролажаше она жена чију кћер исцели свети Григорије. Чувши плач Маркијанових слугу она упита једнога од њих што плачу. – Господин наш умире, одговори он, и зато плачемо. – А она им на то рече: Ако хоћете да ваш господин буде жив и здрав, онда га понесите за мном и ја ћу вам показати лекара који ће га исцелити једном речју: тај лекар исцели многе у овом граду, а и моју ћерку, и не би болесника који отиде од њега без исцељења.

Слуге повероваше жени, узеше свога господара заједно са постељом и понесоше га за женом. Маркијан пак и не знађаше шта то слуге његове раде с њим, јер беше у силној ватри и без свести. А кад их жена доведе до тамнице где беше свети Григорије, она им рече: Овде борави тај лекар који речју исцељује болести.

Слуге унеше свога господара у тамницу, спустише га пред ноге светом Григорију и са плачем га молише да подари исцељење њиховом господару. Светитељ два пута викну Маркијана, али му он не могаше одговорити. Заплакавши

се, блажени светитељ метну руку своју на болесника, и он одмах заспа, мада двадесет пет дана не беше спавао дотада. У поноћи пак слуге приђоше к њему, опипаше га, и видеше да он уопште нема више ни најмање ватре, и благодарачу Бога. А када ноћ беше већ на измаку, и светитељ отпоче јутарње богослужење, Маркијан се пробуди, и устаде потпуно, и чуђаше се где се то он налази. Али, угледавши светого Григорија, познаде га и припаде к ногама његовим, јер му би јасно да га светитељ молитвама својим исцели од болести. А кад се раздани, епископи сапутници Маркијанови дођоше да посете Маркијана, и не нађоше га у стану. Дознавши пак да су га однели у тамницу код Григорија, они отидоше тамо; и кад угледаше Маркијана здрава где седи и разговара с Григоријем изненадише се, и рекоше светитељу: Благословен си ти, оче Григорије, јер си се удостојио благодати Божије и дара исцељивања људских болести. – Онда га с љубављу целиваше, и упиташе колико времена седи у тамници. Он им одговори: Две године и четири месеца. – Епископи се веома разгњевише на папу што толико време држи невина човека у тамници, не извршивши брижљиво ислеђење. И хођаху да га изведу из тамнице, али им он забрани то, говорећи: Мени је немогуће без суда

и без наређења папиног напустити место свога тамновања. – Тада епископи отидоше и обавестише папу о свему. Чувши ТО, папа се веома удиви и страх га велики обузе.

После тога папа нареди да сабор заседава у цркви светог Иполита што је у близини тамнице. На сабор дође сто педесет четири епископа, са папом, и велико мноштво римских монаха и грађана, тако да се сви нису могли сместити у цркви. Приведени бише на сабор и тужиоци, са Савином и Крискентом на челу, њих сто десет на броју. Затим послаше по светог Григорија три епископа, пет презвитера и аву Марка, и они га приведоше с чешћу. Источни епископи и хартофилакс, видевши светог Григорија где стаде на суду са таким смирењем као да је већ осуђен, заплакаше од жалости.

Папа поче саслушавати сведоке: Каква је кривица вашег епископа због које га ви тужите? – А они без икаквог стида одговорише: Владико, ми га затекосмо у греху са женом. – Да ли га својим очима видесте у греху или вам то каза жена? продужи папа са саслушањем. – Они одговорише: Владико, ми по обичају свом уђосмо да се поклонимо епископу, и затекосмо жену где спава на његовој постељи, и узесмо је, а она пред егзархом и пред свима људима признаде да је стварно учинила грех са њим.

Епископи источни тада рекоше: Нека се доведе жена, и нека пред целим сабором изобличи Григорија. – На то тужиоци узвратише: Како она може изобличити њега када је бесомучна? Јер откако сагреси са епископом, постиже је казна Божја: њу мучи ђаво.

Ипак послаше по бесомучну, и доведоше је на сабор. Њу држаху два човека, и она не знађаше где се налази, јер од болести беше изгубила памет. Папа се онда обрати тужиоцима и рече им: На суду се не саслушавају бесомучни и луди, него сте ви, несрећници, дужни рећи истину. – Они одговорише: Ми већ рекосмо истину; сада саслушавајте самог оптуженог, нека он каже о себи. – Свети Григорије уздахну из дубине душе и рече: Усташе на ме лажни сведоци; што не знам, за оно ме питају. Плаћају ми зло за добро (Псал. 34, 11-12).

Тек што светитељ изговори те речи псалма, жена паде мучена ђаволом, и ваљаше се пред ногама светитељевим, бацајући пену и кочећи се. Од тога призора све присутне спопаде ужас.

Међутим свети Григорије, помоливши се у себи, рече: У име Господа нашег Исуса Христа, и ради светих отаца овде сабраних, изиђи душе нечисти из створења Божијег, и нека жена, дошавши к памети, каже истину о мени!

И одмах дух стресе жену и изађе из ње. И

лежаше жена као мртва; но светитељ је узе за руку и подиже. Када она стаде пред свима, упиташе је: Како ти је име? – Она одговори: Евдокија. – Хартофилакс је онда упита: Познајеш ли свога епископа? – Она одговори: Да, познајем врло добро, јер сам га много пута виђала када је ишао по граду и посећивао убоге, болесне и сиротане, и давао обилну милостињу. И сама, ја, бедница, удостојих се не једанпут добити милостињу из руку слугу његових. – И још је упиташе: А је ли епископ ваш икада учинио грех с тобом? – Уздахнувши из дубине срца и заплакавши, она подиже глас и рече: Жив ми Господ сила, он ме уопште знао није, него ова два рђава човека што стоје пред вама, Савин и Крискент, обећавши ми велике новце приволеше ме да оклеветам праведног човека. Бог нека им плати и за грех душе моје, зато што ме увукоше у такову беду. Јер откако ме обмануше ови покварењаци и ја послушах њихов наговор, ђано уђе у мене и мучаше ме све досада.

Рекавши то, она се баци к ногама светитељевим, и плачући говораше му: Смилуј се на мене, слуго Божији, и опрости мени бедници која тешко сагреших пред тобом! Жив ми Господ Бог мој, нећу устати од ногу твојих док ми не обећаш опроштај! – Он јој одговори; Није наше

праштати грехе већ само јединог милосрдног Бога, а наша је дужност молити Њега за опроштај сагрешења. Ја ћу дакле молити Његову доброту за тебе, да ти опрости грехе.

Рекавши то, епископ подиже жену са земље. Све присутне на сабору обузе страх и дивљење, и сви благосиљаху Бога и клицаху: Благословен Господ Бог који обелодани невиност слуге Свога и изобличи клевету и лаж!

Папа и сви епископи веома се разгњевише на тужиоце клеветнике, и почеше их ружити и срамотити. Затим наредише те их поделише у две групе: клирике са Савином и Крискентом на једну страну, а мирјане на другу; клирика беше тридесет, мирјана осамдесет. Евдокију пак, која је слагала против невиног праведника, суд ослободи казне као већ кажњену Богом, пошто је њу ђаво, по наређењу Божјем, мучио две године и шест месеци. Виновнике пак злочина осудише на прогонство: Савина у Тракију, Крискента у Шпанију, остале клирике у Равену, да они тамо проводе живот свој по тамницама у оскудици и срамоти. А мирјане, противнике светог Григорија, предадоше на суд царевим изасланику великодостојнику Маркијану: он нареди да их све одведу у тамницу и затворе, намеравајући да их доцније подвргне тешким мукама. Но када војници дођоше да их воде у

тамницу, сви они заридаше и громко завапише к светитељу Григорију: Смилуј се на нас, слуго Христов, и не предаји нас на љуте муке! – И свети Григорије, ваистину крајње незлопамтљив, паде на колена пред папом и пред целим сабором, и с плачем их мољаше за непријатеље своје да их помилују и да их не кажњавају због њега. И не престаде он молити их, и плакати, и метанија пред њима чинити, док се сви не расплакаше и рекоше: Ако им ти опрашташ и молиш за њих, онда смо ми обезоружани. – И наредише војницима да их оставе на миру. Међутим док сви клеветници још стајаху пред сабором, изненада настаде страховита олуја, и земља се затресе, и ваздух се помрачи, и све их покри тама. Све на сабору спопаде ужас, и мишљаху да ће земља зинути и прогутати их, и они, подигавши руке к небу вапијаху: Господе, помилуј! – А кад олуја престаде и развиде се, одмах се показа казна Божија на клеветницима: свима им лица беху црна као чађ. Савину пак и Крискенту, не само беху поцрнела лица, него им се и усне обесише наниже тако да их не могаху саставити нити говорити. Таква их одмазда Божија постиже. Сав сабор пак, видећи такво чудо, ускликну: Сада познасмо да Господ спасе помазаника свога; услиши га са светог неба свог; јака је десница његова која спасава (Псал.

19, 7).

После тога папа рече клеветницима: Чујте ви, бедници! ето, са поцрнелим лицима својим ви постадосте слични давно поцрнеломе оцу вашем ђаволу, јер оклеветасте праведног и светог мужа. Стога вам наређујем: од данашњега дана будите робови епископу Акрагантијском и његовим прејемницима, ви, и деца ваша, и све потомство ваше довека; нека нико из вашег потомства никада не буде свештеник нити клирик уопште; и сваки епископ који се усуди поставити кога било из вашег племена за свештеника, ђакона, или уопште клирика, знајући за овај ваш садањи незакони поступак, нека тај епископ буде проклет.

Са овим папиним судом сагласи се сав сабор. А жена, која беше оклеветала светитеља, паде ничице на земљу, и с плачем вапијаше к епископима: Смилујте се на мене, оци свети, и дајте ме у женски манастир, јер се више нећу вратити у град свој! – Њена молба би испуњена: она би дата у манастир свете мученице Кикилије и обучена у ангелски лик, у коме она проведе двадесет две године подвизавајући се ревносно, и престави се истински се покајавши за све грехе своје.

Оправдање Григоријево изазва свеопшту радост. Међутим наступи девети час дана, и папа

нареди светом Григорију да одслужи Божанствену литургију. И када свети литургисаше, многи од епископа, они најдостојнији, видеше благодат Светога Духа која озараваше Григорија. По завршетку пак свете литургије папа предложи свима обилну трапезу, и сви једоше и пише у славу Божију. У то време догоди се у Риму следеће чудо. Десет огромних прекрасних дрвета, одређених за украшење храма светих апостола Петра и Павла, допловише реком Тибром,^[21] и зауставише се усред реке као укопана или гвожђем прикована, а притом испречена заузеше скоро читаву реку, тако да сметаху лађама пролазити. Много пута грађани покушаваху да заједничким силама извуку та дрвета, али не могаху, пошто нека невидљива сила држаше та дрвета. Најзад сам папа замоли светог Григорија, да он молитвом својом покрене с места та дрвета. Светитељ послуша и пође к реци праћен мноштвом народа. На путу ка реци он угледа усијану пећ, и сврнувши с пута натрпа жеравицу у скуте од своје мантије, и тако је носаше. А кад дође до споменутих дрвета он метну тамјан на жар; и вршећи молитву он као кадионицом кађаше скутом од мантије своје, пуним жара, и мантија, слично купини Мојсијевој, гораше и не сагореваше. По завршетку молитве он нареди

људима да дрвета извуку на обалу, при чему се дрвета одмах покренуше и постадоше необично лака, те их без муке извукоше из реке. И на њима нађоше овакав натпис: „Пет дрвета светом апостоу Петру, и пет светом апостоу Павлу“. Потом папа опет сабра епископе: они осудише на прогонство у Шпанију гореспоменутог јеретика Елевсија, а светог Григорија с чешћу отпустише у Акрагант. Но свети Григорије најпре отпутова у Цариград, и тамо би примљен чесно од цара и патријарха, па се онда врати у Сицилију. Житељи Акраганта, чувши за повратак свога пастира, радосно му изађоше у сусрет са псалмима и песмама. Но светитељ не уђе у цркву оскврнављену од јеретика, нити у епископију. Он брзо подиже нову прекрасну цркву у име светих апостола Петра и Павла, и нову епископију. И поживе светитељ још много година, изврсно пасући стадо Христово. А написа он много поучних речи, и безброј чуда сатвори. Затим у дубокој старости он остави земаљски живот^[22] и отпоче небески вечни са Христом Господом, коме слава вавек. Амин.

НАПОМЕНЕ:

[1] Спомен свете Ноне празнује се 5. августа.

[2] То је било 372. године.

[3] Цар Валентијан царовао на Западу од 374. до

375. године, Валент на Истоку од 364. до 378. Свети Амфилохије постављен за епископа 373. године.

[4]Арије осуђен Првим Васељенским сабором; он учио: Син Божји није Бог већ врховни створ, којим је Бог створио сав свет.

[5]Други Васељенски Сабор, 381. год. у Цариграду, осудио Македонија који је учио да је Дух Свети твар и да нема удела у Божанству и слави Оца и Сина.

[6]Теодосије Велики царовао од 379. до 395. године.

[7]Месалијани, или евхити, одрицали су Тројичност Лица у Бога, свете тајне, пост, спољашње подвиге и све црквене прописе. По њиховом учењу: сваки се човек налази у власти демона; за борбу са демоном довољна је само напорна молитва, после које се Свесвети Дух усељује у молећег се. Они су се одавали созерцања, мистичним играма и тврдили да телесним очима виде Божанство. – Јерес месалијанска појавила се у четвртном веку, била осуђена 431. године на Трећем Васељенском Сабору, коначно ишчезла у седмом веку, али се и доцније јављала под разним називима (павликијанство, богумилство и др.).

[8]Памфилија – јужна област у Малој Азији. Сабор је одржан у Сиди, значајном граду

Памфилије.

[9]Свети Амфилохије упокоји се око 395. године. – Свети Амфилохије оставио је много разноврсних богословских дела: он је писао књиге, стихове, писма, беседе. Нарочито су важна његова апологетска дела: у одбрану православног учења и изобличавање јеретика. Таква је књига против евхита, и књига о рођењу Господа по телу. На његову молбу Василије Велики написао је чувено дело „О Духу Светом“ у 27. глава. Блажени Јероним у „Каталогу Црквених писаца“ каже да је св. Амфилохије по светости и образовању био раван св. Василију и Григорију Богослову с којима је био блиски пријатељ. За његове књиге каже исти Јероним: „Не знаш, чему више у њима да се дивиш: светском знању или познавању Божанских Писама“.

[10]Острво Сицилија налази се у Средоземном мору на јужном крају Апенинског полуострва, од кога га одваја Месински залив.

[11]Град Акрагант, сада Агригент, налази се на југозападној обали острва Сицилије.

[12]Картагена – град на северној обали Африке; данас само рушевине.

[13]Ср. Лк. 10, 42.

[14]Ср. Мт. 20, 1-19. Смисао ове Спаситељеве приче: покајање и обраћење к Богу никада није

касно.

[15]На истоку од Јерусалима преко Кедронског потока.

[16]Унутрашња пустиња налази се између Јерусалима и Јерихона; место – кршевито, дивље и неродно.

[17]Панормија, сада Палермо, – град на северозападној обали острва Сицилије.

[18]Лаодикијски (у Фригији) сабор одржан крајем четвртога века.

[19]Егзарх – епископ, потчињен лично само папи М независан од обласног епископа, ма где се појавио.

[20]Хартофилакс значи чувар хартија.

Најважнији црквени достојанственик; замењивао патријарха, односно епархијског епископа у овима административним пословима; и у одсуству њихову председавао у Патријаршијском синоду или у Духовном суду.

[21]Тибар – једна од значајних река у средњој Италији; на њој се налази престоница Италије, Рим,

[22]Крајем шестого или почетком седмога века.

